

Vejledning til evaluering af bestyrelsens viden og erfaring i livsforsikringsselskaber og tværgående pensionskasser

Baggrund

Danske livsforsikringsselskaber og tværgående pensionskasser stilles i disse år over for en række udfordringer.

Blandt de væsentligste udfordringer er:

- Den finansielle krise, som startede i 2008, og som fortsat giver store udfordringer i form af turbulente aktivmarkeder, der indebærer et behov for god risikoidentifikation samt god risikomåling og – styring.
- De nuværende lave renteniveauer, som på sigt udfordrer virksomheder med høje garantier.
- Øget fokus på de risici, som er forbundet med forsikringsvirksomhed, herunder levetidsrisikoen.
- Den intensiverede bevægelse mod risikobaserede kapitalkrav – Solvens II.

Udviklingen i de strukturelle rammer, og de ændringer selskaberne selv iværksætter af forretningsmodellerne i denne forbindelse, fx ved på forskellig måde at gå bort fra garanterede produkter, giver til stadighed bestyrelserne i livsforsikringsselskaber og tværgående pensionskasser udfordringer.

Dette har understreget nødvendigheden af og behovet for, at bestyrelsen løbende overvejer, om den har den fornødne viden og erfaring til at forstå og agere i forhold til de risici, som virksomheden har påtaget sig og de udfordringer, som virksomheden står overfor.

Lovmæssige krav til bestyrelsens viden og erfaring

Den finansielle lovgivning stiller en række krav til ledelsen i de finansielle virksomheder. Der er således både individuelle og kollektive krav, der skal være opfyldt både ved indtræden i bestyrelsen og løbende i bestyrelsens arbejde.

De individuelle krav findes i lov om finansiel virksomhed i form af kravene til ledelsesmedlemmers egnethed og hæderlighed (fit & proper). Her stilles der bl.a. krav om, at hvert medlem af bestyrelsen i finansielle virksomheder skal have fyldestgørende erfaring for at bestride hvervet som bestyrelsesmedlem i den konkrete finansielle virksomhed.

De kollektive krav til bestyrelsen er bl.a. fastlagt i bekendtgørelse om ledelse og styring af forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser, der har hjemmel i lov om finansiel virksomhed, (Ledelsesbekendtgørelsen). Det er bestyrelsens hovedopgave at fastlægge de overordnede og strategiske rammer for virksomheden og dens aktiviteter.

Dette indebærer, at bestyrelsen skal beslutte virksomhedens forretningsmodel, herunder vurdere virksomhedens risikoprofil og kapitalgrundlag. På baggrund heraf skal bestyrelsen vedtage relevante politikker på de væsentlige områder samt fastsætte skriftlige retningslinjer for direktionens arbejde.

Det indebærer samtidig, at bestyrelsen har pligt til løbende at vurdere, om den samlede bestyrelse besidder den nødvendige viden og erfaring til at sikre en forsvarlig drift af virksomheden og håndtering af dens risici.

Den viden og erfaring, som bestyrelsen som minimum skal besidde, indebærer fx, at den skal være i stand til at udfordre direktionen, herunder stille relevante spørgsmål til direktionen og forholde sig kritisk til svarene.

Lovgivningen stiller også krav om, at bestyrelsen i størstedelen af de danske livsforsikringsselskaber og tværgående pensionskasser mindst en gang årligt skal vurdere behovet for at etablere et revisionsudvalg. Ved vurderingen heraf skal bestyrelsen tage hensyn til virksomhedens kompleksitet.

Medlemmerne af revisionsudvalget skal være medlemmer af bestyrelsen i den virksomhed, hvor revisionsudvalget nedsættes.

Mindst et medlem af revisionsudvalget skal være uafhængig af virksomheden og have kvalifikationer indenfor regnskabsvæsen eller revision. Det uafhængige medlem skal kunne foretage en selvstændig vurdering af om virksomhedens regnskabsaflæggelse, interne kontrol, risikostyring og lovpligtige revision er tilrettelagt og gennemført på en hensigtsmæssig måde.

Ved siden af kravene i Ledelsesbekendtgørelsen og Revisionsudvalgsbekendtgørelsen har Komiteen for god selskabsledelse udstedt en række anbefalinger for god selskabsledelse, som retter sig mod danske virksomheder, som har aktier optaget til handel på et reguleret marked, herunder finansielle virksomheder. Anbefalingerne indeholder også en række henstillinger vedrørende sammensætningen af bestyrelsen. Fx er der krav om, at

bestyrelsen mindst en gang årligt beskriver hvilke kompetencer, som skal være til stede i bestyrelsen for, at denne kan løfte sine opgaver på betryggende vis. Det anbefales endvidere, at kompetencebeskrivelsen offentliggøres på virksomhedens hjemmeside. Anbefalingerne supplerer således kravene i Ledelsesbekendtgørelsen, men er ikke bindende for virksomhederne.

Det fremgår endvidere af EIOPA's foreløbige retningslinjer (level 3) til Artikel 42 (1a) i Solvens II direktivet, at den kollektive viden, kompetence og erfaring i bestyrelsen som minimum skal omfatte

- Markedskendskab
- Forståelse af forretningsmodel og strategi
- Forståelse af ledelsessystemer
- Forståelse af finansielle og forsikringsmæssige analyser
- Kendskab til lovmæssige rammer og krav

Finanstilsynets forventninger til sammensætning af bestyrelsen

Denne vejledning beskriver Finanstilsynets forventninger til bestyrelsesarbejdet i livsforsikringsselskaber og tværgående pensionskasser og skal betragtes som en konkretisering af Ledelsesbekendtgørelsens krav til bestyrelsens samlede viden og erfaring, der kan anvendes ved bestyrelsens løbende selvevaluering heraf.

Til brug herfor har Finanstilsynet udarbejdet vedlagte skema, der kan tjene som skabelon for bestyrelsens selvevaluering. Skemaet er tænkt anvendt som inspiration til, hvilke forhold bestyrelsen som minimum bør forholde sig til i evalueringen af dens kollektive viden og erfaring. Det er i den forbindelse vigtigt at understrege, at disse formelle krav skal medvirke til at, medlemmerne af bestyrelsen kan varetage rollen som den drivende kraft i virksomheden med det strategiske overblik og som det forum, der er i stand til at matche og udfordre direktionen.

Første punkt i skemaet er en beskrivelse af forretningsmodellen. Når bestyrelsen skal foretage selvevalueringer, skal den tage udgangspunkt i virksomhedens forretningsmodel. Det er således virksomhedens forretningsmodel, der er afgørende for, hvilken viden og erfaring der skal være til stede i bestyrelsen. Det er derfor bestyrelsens hovedopgave at få beskrevet forretningsmodellen så præcist som muligt. På denne måde skabes der et godt grundlag for at fastlægge kravene til medlemmernes viden og erfaring.

Vejledningen indeholder en række pejlemærker for, hvad der kræves af viden og erfaring i forhold til den konkrete forretningsmodel, som virksomheden har valgt. Vejledningen opregner en række elementer, som hvis de indgår i virksomhedens forretningsmodel, bør give bestyrelsen anledning til at overveje om bestyrelsen har den fornødne viden og erfaring til at håndtere de risici, der er forbundet med det enkelte element.

For livsforsikringsselskaber og tværgående pensionskasser er forretningsmodellen tæt knyttet til det eller de pensionsprodukter, som virksomheden udbyder, herunder om der er tale om gennemsnitsrente- eller markedsrenteprodukter.

Som **andet punkt** i skemaet skal bestyrelsen beskrive, hvilke risici der er knyttet til forretningsmodellen. Her kan virksomheden tage udgangspunkt i den årlige vurdering af virksomhedens risici, som kræves i Ledelsesbekendtgørelsen.

Uanset produkttyper og den specifikke udformning af forretningsmodellen vil der være en række generelle træk, der vil skulle indgå som parameter i vurderingen:

- Komplexiteten i gennemsnitsrente- og markedsrenteprodukter, herunder produktets forsikringsrisici, løbetid og tætte sammenhæng med markedsrisici.
- Anvendelsen af IT.
- Omfanget af outsourcing af arbejdsopgaver, fx IT-drift, administration og formueforvaltning.

Som **tredje punkt** skal bestyrelsen beskrive den viden og erfaring, der er nødvendig i forhold til forretningsmodellen og de hermed forbundne risici. Udgangspunktet er, at jo simpleere forretningsmodellen er, og jo færre risici virksomheden er udsat for, desto mindre behov er der for at stille krav om, at bestyrelsen besidder særlig viden og erfaring.

Uanset forretningsmodel må det forventes, at medlemmerne af bestyrelsen samlet set har den fornødne viden og erfaring om de lovgivningsmæssige rammer, herunder vedrørende kapitalkrav og kontribution, om det produktmarked som virksomheden konkurrerer på og om ledelsessystemer og strategi.

Derudover vil der også – jf. de ovennævnte fællestræk på tværs af forretningsmodeller – efter Finanstilsynets opfattelse altid være behov for, at bestyrelsen sikrer sig, at det nødvendige kollektive videns- og erfaringsniveau i bestyrelsen er til stede i form af at:

- et eller flere bestyrelsesmedlem(mer) har tilstrækkelig viden og erfaring i forhold til de finansielle markeder og de muligheder, der er for formueforvaltning og risikoafdækning.
- et eller flere bestyrelsesmedlem(mer) har tilstrækkelig viden og erfaring i forhold til pensionsprodukter og tilhørende forsikringsrisici, herunder levetids- og invaliditetsrisici.

Herudover kan den specifikke forretningsmodel i et livsforsikringsselskab eller en tværgående pensionskasse indebære risici, der kræver yderligere særlig viden og erfaring. Herunder nævnes en række eksempler på situationer, hvor bestyrelsen efter Finanstilsynets opfattelse bør sikre sig, at den fornødne relevante viden og erfaring er repræsenteret i bestyrelsen i forhold til de nævnte eksempler :

- Hvis virksomheden benytter sig af outsourcing i væsentlig omfang, bør et eller flere bestyrelsesmedlem(mer) have tilstrækkelig viden og erfaring til at følge op på og sikre, at den outsourcete funktion varetages på forsvarlig vis.
- Hvis virksomheden opgør sit risikobaserede kapitalkrav på basis af en intern model, bør der være et eller flere bestyrelsesmedlem(mer), der har generel statistisk viden og et kendskab til generelt anerkendte metoder på de områder, hvor selskabet anvender interne metoder.

Uanset forretningsmodel bør der i livsforsikringsselskaber og tværgående pensionskasser med en balancesum større end 30 mia.kr. være mindst et bestyrelsesmedlem med ledelseserfaring fra en anden relevant finansiel virksomhed. Baggrunden for dette krav er et ønske om at sikre, at bestyrelsen har den fornødne viden og erfaring til at forholde sig kritisk til direktions arbejde og forslag. Det er Finanstilsynets opfattelse, at det er hensigtsmæssigt at have egentlig praktisk ledelseserfaring fra en anden relevant finansiel virksomhed, for at kunne forholde sig til de forhold og rammer, der er præmisserne for drift af en finansiel virksomhed i den nævnte størrelse.

Det skal understreges, at den krævede erfaring fra en anden finansiel virksomhed kan være opnået fra andre poster end som direktør, der er anmeldt i Erhvervsstyrelsen. Således vil erfaring som fx vicedirektør eller forsikringsdirektør også ud fra en konkret vurdering kunne opfylde kravet

I **punkt 4 og 5** omtales, at bestyrelsen skal redegøre for bestyrelsens nuværende og påkrævede viden og erfaring.

I **punkt 6** skal bestyrelserne beskrive, hvordan man vil tilvejebringe eventuelt manglende viden og erfaring eller tilpasse forretningsmodellen.

Det kan fx være ved at:

- foreslå ændringer i bestyrelsen,
- undlade at gå ind på et forretningsområde, før bestyrelsen har tilvejebragt den nødvendige viden og erfaring,

- trække sig ud af et forretningsområde, hvor bestyrelsen ikke har tilstrækkelig viden og erfaring.

Det er Finanstilsynets opfattelse, at efteruddannelse vil være en egnet metode til at udbygge grundkompetencer. Der vil imidlertid være kompetencer, som medlemmerne af bestyrelsen ikke kan opnå gennem efteruddannelse. Eksempelvis i tilfælde hvor det er nødvendigt at besidde praktisk erfaring med et nærmere angivet marked.

Overvejelserne og drøftelserne vedrørende bestyrelsens selvevaluering skal foretages løbende og som minimum én gang årligt. Resultatet af selvevalueringen skal fremgå af bestyrelsesprotokollen.

Hvem retter kravene/forventningerne sig til?

Kravene retter sig til bestyrelsen i livsforsikringsselskaber og tværgående pensionskasser. Finansielle holdingselskaber er ikke omfattet af Ledelsesbekendtgørelserne og skal derfor ikke opfylde kravet til selvevaluering. På baggrund af erfaringerne med bestyrelsernes selvevaluering, vil Finanstilsynet på et senere tidspunkt overveje, om der skal stilles tilsvarende krav om selvevaluering til bestyrelsen i finansielle holdingselskaber.

Praksis for opfyldelse af kravene

Alle livsforsikringsselskaber og tværgående pensionskasser skal senest den 1. november 2012 indsende dokumentation til Finanstilsynet for, at bestyrelsen har opfyldt kravet om selvevaluering.

Finanstilsynet vil herefter foretage en undersøgelse af de indkomne selvevalueringer. Finder Finanstilsynet, at en evaluering er mangelfuld, vil tilsynet gå i dialog med virksomheden.

Hvis selvevalueringen viser, at bestyrelsen på et eller flere punkter mangler viden og/eller erfaring, og tager virksomheden ikke i forbindelse med den førstkomende ordinære generalforsamling relevante skridt til enten at tilvejebringe den manglende viden og/eller erfaring eller at tilpasse forretningsmodellen, så bestyrelsen kan håndtere de risici, den indebærer, vil Finanstilsynet overveje egentlige tilsynsmæssige reaktioner.

Det skal understreges, at hvis Finanstilsynet benytter tilsynsreaktioner, så vil der ske høring af virksomheden forinden der udstedes påbud eller risikooplysninger.

Både et påbud om at foretage en ny selvevaluering og en risikooplysning om, at bestyrelsen efter Finanstilsynets vurdering ikke har tilstrækkelig viden eller erfaring til at styre de risici, der er forbundet med virksomhedens forretningsmodel, vil blive medtaget i en redegørelse, som skal offentliggøres ef-

ter reglerne i Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle virksomheders pligt til at offentliggøre Finanstilsynets vurdering af virksomheden. Herved bliver virksomhedens ejerkreds gjort bekendt med tilsynets vurdering og får mulighed for at tage spørgsmålet om bestyrelsens sammensætning op på næste generalforsamling.

Hvis en bestyrelse vælger at sidde risikoplysninger om manglende viden, eller erfaring overhørig, vil Finanstilsynet i yderste konsekvens kunne påbyde alle medlemmer i bestyrelsen at nedlægge deres hverv, idet de alle har udvist en uansvarlig adfærd, og dermed ikke længere lever op til kravet om egnethed og hæderlighed.

Finanstilsynet vil efter undersøgelsen af selvevalueringerne i 2012 fremover foretage stikprøveundersøgelser af livsforsikringsselskaber og tværgående pensionskassers selvevalueringer, ligesom tilsynet vil medtage selvevalueringen som en fast del af inspektionsprogrammet.